

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

**Politické aspekty územní samosprávy -
volby a volební chování obyvatel obcí
okresu Benešov**

Bc. Tomáš Stuchlík

SOUHRN

- Diplomová práce je pojata jako případová studie, kde objektem zájmu jsou obce okresu Benešov a výsledky voleb do jejich místních zastupitelstev za období od roku 1994-2014. Hlavním cílem této práce bylo ověřit stávající interpretativní teorii Stanislava Balíka, která vysvětluje povahu výsledků ve volbách do zastupitelstev obcí v České republice. Základním datovým souborem, který posloužil, jako analytický podklad při naplnění cíle byla volební data Českého statistického úřadu. Prostřednictvím výsledků voleb za výše zmíněné období lze vysledovat v okrese Benešov charakteristické rysy tohoto okresu. Závěrečné kapitoly práce obsahují souhrn a poznatky za okres Benešov a dále srovnání s výsledky práce Stanislava Balíka. Ukazuje se, že publikace Okresy na Severu je koncept, který je využitelný pro popis a interpretaci vzešlou z komparace výsledků za okres Benešov s výsledky Balíkova zkoumání za okresy Šumperk a Jeseník. Práci lze pojmout jako dobrý nástroj, jak popsat přehledově komunální volby.
- Klíčová slova: zastupitelstvo obce, volby, volební chování, výsledky voleb, okres Benešov, územní samospráva, politická strana

CÍL

- Cílem práce je ověřit stávající interpretativní teorii Stanislava Balíka, která vysvětluje povahu výsledků ve volbách zastupitelstev obcí v České republice. Jeho práce je vztažena pouze k několika okresům ČR. Práce si v této souvislosti klade základní výzkumnou otázku, zda jsou závěry této teorie relevantní při interpretaci výsledků voleb zastupitelstev místních politických orgánů obcí jiného okresu.

Metodika

- Práce je pojata jako případová studie. Objektem zájmu budou obce okresu Benešov a výsledky voleb jejich místních zastupitelstev. Základním datovým souborem, který poslouží jako analytický podklad při naplnění cíle práce, budou volební data Českého statistického úřadu. Částečně se práce opře také o studium dostupných dokumentů, zejména zápisů z jednání zastupitelstev, materiálů politických subjektů, apod.

Souhrn volební účasti v komunálních volbách 1994-2014 za okres Benešov

- Zkoumáno bylo všech 114 obcí okresu Benešov. Volební účast v tomto okrese ve všech typech voleb spíše klesá. Ačkoli je v průměru stále vyšší než činí celorepublikový průměr. V roce 2006 pokles na okrese Benešov pokračoval, ačkoli republikový průměr vykázal, jak ve volbách parlamentních, tak komunálních nárůst. V roce 2010 byl zaznamenán nárůst v komunálních volbách, nicméně za rok 2014 byla volební účast nejnižší od roku 1994, jak pro okres Benešov, tak i pro celou Českou republiku.
- V porovnání s ostatními typy voleb se ukázalo, že obyvatelé okresu Benešov chápou komunální volby jako volby „prvního řádu“, jež jsou předstihovány pouze volbami do dolní komory parlamentu.
- Podařilo se prokázat, že volební účast klesá s rostoucí velikostí obce v komunálních volbách. Porovnáme-li průměrné výsledky volební účasti i v jiných než komunálních volbách dle velikosti obce, dospějeme k následujícím závěrům. Výsledky zde nejsou už tak přesvědčivé jako v případě voleb komunálních. Základní tendence je zde sice stejná, tzn. s rostoucí velikostí obce klesá míra volební účasti, avšak toto tvrzení platí pro volby do poslanecké sněmovny a pouze částečně ohledně voleb do evropského parlamentu a senátu.

Průměrné hodnoty volební účasti okresu v komunálních volbách jsou vyšší než výsledky celostátní.

Voliči více pravděpodobně přijdou k volbám v obcích, kde se o mandát uchází, dvoj- až trojnásobek kandidátů.

Porovnání s výsledky Stanislava Balíka ohledně volební účasti v komunálních volbách za okresy Šumperk a Jeseník

- Stanislav Balík porovnával dva okresy Olomouckého kraje a to Šumperk a Jeseník, dohromady mají tyto okresy 102 obcí. Okres Benešov je součástí Středočeského kraje a má 114 obcí.

Ve všech třech okresech volební účast spíše klesá. Všechny tři okresy mají volební účast vyšší než republikový průměr. V roce 2006 republikový průměr parlamentních i komunálních voleb narostl, ale u těchto okresů dále volební účast klesala. Benešov poté zaznamenal v roce 2010 volební nárůst v komunálních volbách, ale další komunální volby v roce 2014 volební účast nejen, že klesla, ale byla nejnižší od voleb od roku 1994.

Tyto tři okresy mají dále společné to, že obyvatelé chápou komunální volby jako volby „prvního řádu“ a ve třech okresech jsou předstihovány pouze volbami do dolní komory parlamentu.

U třech okresů se prokázalo, že volební účast klesá s rostoucí velikostí obce pro komunální volby. U okresů Šumperk a Jeseník toto neplatí u žádného jiného typu voleb, ale v okrese Benešov lze tento vztah ohledně klesající volební účasti s rostoucí velikostí obce prokázat u voleb do poslanecké sněmovny a částečně u voleb do evropského parlamentu a senátu. U třech okresů jsou průměrné hodnoty volební účasti v komunálních volbách vyšší než výsledky celostátní.

Bylo prokázáno u všech tří okresů, že voliči pravděpodobně přijdou k volbám v obcích, kde se o mandát uchází, dvoj až trojnásobek kandidátů.

Souhrnné výsledky komunálních voleb v okrese Benešov za období 1994-2014

V krátkém souhrnu lze konstatovat, že okres Benešov dlouhodobě vykazuje ve srovnání s celorepublikovým průměrem:

Nižší podíl kandidátů na jeden mandát.

Výrazně vyšší podíl kandidátů ODS a KDU-ČSL na okrese Benešov ve srovnání s republikovým průměrem a lehký nadprůměr v podílu kandidátů KSČM a ČSSD s republikovým průměrem.

Výrazně vyšší podíl hlasů pro ODS, nadprůměrný podíl hlasů pro ČSSD, takřka podobný podíl hlasů KSČM jako na republikové úrovni. Nižší podíl hlasů KDU-ČSL s republikovým průměrem.

Nižší tempo nárůstu podílu žen-kandidátek a zastupitelek ve srovnání s ČR

Nižší podíl žen na kandidátkách i v zastupitelstvech ve srovnání s ČR.

POROVNÁNÍ S VÝSLEDKY STANISLAVA BALÍKA ZA KOMUNÁLNÍ VOLBY V OKRESECH ŠUMPERK A JESENÍK

- Okres Benešov dlouhodobě vykazuje nižší podíl kandidátů na jeden mandát, ale oba pohraniční okresy vykazují vyšší podíl kandidátů na jeden mandát ve srovnání s republikovým průměrem.
- Na okrese Benešov je nižší tempo nárůstu podílu žen- kandidátek a zastupitelek ve srovnání s ČR. Oba zmiňované okresy mají vyšší tempo nárůstu oproti okresu Benešov a toto tempo je srovnatelné s republikovým průměrem.
- Na okrese Benešov je nižší podíl žen na kandidátkách a i v zastupitelstvech ve srovnání s ČR, ale oba zmíněné okresy mají vyšší podíl žen na kandidátkách i v zastupitelstvech nejen ve srovnání s okresem Benešov, ale i vyšší s republikovým průměrem.

- Okres Benešov má výrazně vyšší podíl kandidátů ODS a to samé platí pro okres Šumperk, ale v okrese Jeseník dosahoval podíl kandidátů průměrně republikové úrovni.
- Všechny tři okresy mají společný vyšší podíl kandidátů KDU-ČSL ve srovnání s celorepublikovým průměrem.
- Okres Benešov má lehce nadprůměrný podíl kandidátů KSČM, to je další rozdíl mezi okresy, protože v obou okresech je výrazně vyšší podíl kandidátů KSČM.
- V okrese Šumperk i Benešov byl téměř shodný podíl s republikovým průměrem ohledně ČSSD, kdež to v okrese Jeseník je výrazně vyšší podíl kandidátů.

ZÁVĚR

- V diplomové práci byl vytknut cíl ověřit si stávající interpretativní teorii Stanislava Balíka, která vysvětluje povahu výsledků ve volbách do zastupitelstev obcí v České republice. Práce Stanislava Balíka je vztažena pouze k několika okresům ČR – Šumperk a Jeseník. Diplomová práce si v této souvislosti pokládala základní výzkumnou otázku, zda jsou závěry této teorie relevantní při interpretaci výsledků voleb do zastupitelstev místních politických orgánů obcí jiného okresu, v tomto případě okresu Benešov.
- Ukazuje se, že publikace Okresy na Severu je koncept, který je využitelný pro popis a interpretaci vzešlou z komparace výsledků za okres Benešov s výsledky Balíkova zkoumání za okresy Šumperk a Jeseník. Práci lze pojmut jako dobrý nástroj, jak popsat přehledově komunální volby, protože tato problematika je jinak poměrně těžká k uchopení. Prostřednictvím Balíkových výsledků lze vysledovat v okrese Benešov charakteristické rysy okresu, které jsou uvedeny v souhrnu za kapitoly sedm a osm. Tato práce by se dala rozšířit o další kapitoly, které zpracoval Stanislav Balík v publikaci Okresy na Severu jako např. stranická příslušnost starostů či typy koalic v obecních radách, ale to bylo nad rámec možností této práce.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- 1. BALÍK, Stanislav. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Vyd. 1. Praha: Grada, 2009. 250 s. Politologie. ISBN 978-80-247-2908-4.
- 2. BALÍK, Stanislav.: Okresy na severu. Komunální politika v okresech Šumperk a Jeseník v letech 1989-2006. 1. vydání. Brno: CDK, 2008, ISBN 978-80-7325-174-1.
- 3. BALÍK, Stanislav. Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností: koalice, voličské vzorce a politické strany na místní úrovni v letech 1994-2006. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2008. 387 s. Politologická řada; sv. č. 27. ISBN 978-80-7325-144-4.
- 4. BIRCH, Sarah. *Electoral systems and political transformation in post-communist Europe* [online]. New York: Palgrave Macmillan, 2003 [cit. 2015-03-06]. Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10076905>.
- 5. CABADA, Ladislav a kol. Úvod do studia politické vědy. 2., rozš. a dopl. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2004. 494 s. Politologie. ISBN 80-86432-63-7.
- 6. ČMEJREK, Jaroslav, BUBENÍČEK, Václav a ČOPÍK, Jan. Demokracie v lokálním politickém prostoru: [specifika politického života v obcích ČR]. Vyd. 1. Praha: Grada, 2010. 224 s. Politologie. ISBN 978-80-247-3061-5.
- 7. FIALA, Petr. (2004): Evropští voliči a volby do Evropského parlamentu. *Revue Politika*, roč. II. (XV.), č. 5, s. 26-28.
- 8. KUBÁT, M. (1998): *Senátní volby 1998: prohra demokracie?* *Revue Proglas*, 9-10/IX.
- 9. LIJPHART, Arend. Patterns of democracy: government forms and performance in thirty-six countries. New Haven: Yale University Press, ©1999. xiv, 351 s. ISBN 0-300-07893-5.
- 10. ŠARADÍN, Pavel (2004c): Volební účast ve volbách do obecních zastupitelstev v ČR. *Středoevropské politické studie*, roč. VI., č. 2-3 (www.cepsr.com).
- 11. Ústava České republiky – č. 1/1993 Sb.
- 12. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.
- 13. Zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů

